

FÖRSVARsutskottets utlåtande 14/2014 rd

Statsrådets utredning om Finlands deltagande i internationell krishantering

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Utrikesutskottet sände den 18 december 2014 en kompletterande skrivelse 17 UM 17.12.2014 till statsrådets utredning om Finlands deltagande i internationell krishantering, internationell övningsverksamhet och snabbinsatsstyrkor (USP 40/2005 rd) till försvarsutskottet för eventuella åtgärder.

- enhetschef Mikko Kinnunen, ambassadråd Jonna Laurmaa och ambassadråd Johanna Salovaara-Dean, utrikesministeriet
- enhetschef Helena Partanen och specialsakkunnig Mika Varvikko, försvarsministeriet
- biträdande avdelningschef, kommodor Pekka Varjonen, avdelningsstabofficer, överstelöjtnant Esa Vanonen och avdelningsstabofficer, överstelöjtnant Harri Paldanius, Huvudsta-
ben.

Sakkunniga

Utskottet har hört

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Utrikesutskottet har bett försvarsutskottet närmare bedöma den nuvarande omfattningen av Finlands deltagande i militär krishantering: är det motiverat att delta i tolv militära krishanterings- eller observatörsinsatser med 530 soldater, eller borde resurserna koncentreras till färre insatser? Utskottet granskar här också finansieringen av den militära krishanteringen, beredskapen att sätta upp snabbinsatsenheter och försvarsmaktens övningsverksamhet.

När det gäller deltagandet i många mindre projekt konstaterar utskottet att utrikesministeriets och försvarsministeriets promemoria be-

handlar de faktorer som beaktas när man beslutar om deltagande i en insats. Ministerierna bedömer att fördelningen på fler insatser huvudsakligen är motiverad. På basis av inkommen utredning kan utskottet generellt sett förena sig om den bedömningen.

En nackdel med att delta i tolv insatser är enligt sakkunniga att den administrativa bördan och underhållsbördan blir relativt sett stor när det är frågan om små grupper eller enstaka soldater. Vid sakkunnigutfrågningen aktualiserades också de finländska soldaternas egenskydd. Även om insatsen i samtliga fall svarar för egenskyddet för de enskilda finländska soldaterna kan det i vissa fall vara svårt att nå upp till Finlands nationella kriterier.

Utöver de faktorer som nämns i promemorian finns det också annat som talar för ett geografiskt brett deltagande, till exempel att Finland får en bättre lägesbild av olika kriser och att det i vissa fall är lämpligt att visa flagg. Utskottet ser det som viktigt att Finland genom konkreta insatser stöder krishantering som leds av olika organisationer (FN, EU, OSSE, Nato). Enligt sakkunniga kan de militära krishanteringsinsatserna i fortsättningen i allt högre grad utvecklas till operation som leds av en koalition (förstörandet av kemiska vapen i Syrien, utbildningsinsatsen i Irak).

Utskottet understryker att krishanteringen inte längre bör utvärderas utifrån hur stora militära styrkor Finland kan sända till respektive insats. Specialkompetens efterfrågas i ökande grad i samband med krishanteringsinsatserna. Finland har kompetens att bidra med. Ett bra exempel på det är förstörelsen av kemiska vapen i Syrien, där den finska försvarsmakten bidrog med specialkompetens.

Utskottet konstaterar att det totala antalet militärpersoner är mindre viktigt än att i samband med alla insatser försöka fatta tidsmässigt klart avgränsade beslut om deltagande. Resultaten av insatserna måste utvärderas noggrant. För att kunna göra det måste målen för insatserna vara tydliga och alltid motsvara de kriterier som ligger till grund för utvecklingen av Finlands militära krishantering.

UNIFIL

De geografiska tyngdpunktsområdena för Finlands militära krishantering är Mellanöstern, Afghanistan, västra Balkan och Afrika. Den största truppsammansättningen har Finland i UNIFIL-insatsen i Libanon. Finland är ledande nation för finsk-irländska bataljonen vars totala styrka är cirka 350 soldater.

Försvarsutskottet förordade i sitt utlåtande (FsUU 10/2014 rd — USP 3/2013 rd) att Finland fortsätter som ledande nation till slutet av maj 2016. Utskottet bedömde då att insatsen har haft en lugnande inverkan på säkerhetsläget i området. Finlands deltagande i insatsen var en-

ligt utskottet ett led i ett övergripande insatspaket lett av FN (UNDOF, UNTSO, UNIFIL) i syfte att upprätthålla stabiliteten i Mellanöstern.

Utskottet konstaterar att frågan om eventuellt fortsatt deltagande i UNIFIL efter maj 2016 kommer att avgöras senare. Det centrala syftet är dock att i enlighet med vad som sägs i statsrådets UNIFIL-utredning att de libanesiska myndigheterna ska kunna överta hela säkerhetsansvaret för regionen.

Utskottet ser det som viktigt att försvarsmakten fortsättningsvis kan delta i sådana militära krishanteringsinsatser där det är möjligt att utbilda och träna större truppsammansättningar (grupper eller kompanier). Det är till stor nytta också för utvecklingen av det nationella försvaret. Ur det här perspektivet har UNIFIL varit till gagn för försvarsmakten.

Finlands deltagande i andra insatser

Vid sidan av UNIFIL har Finland de största truppsammansättningarna i Afghanistan (Resolute Support, 79 soldater) och Centralafrikanska republiken (24 soldater). Finland deltar också med cirka 20 soldater i KFOR och UNTSO. Utskottet påpekar att Finland är det land som bidrar med flest observatörer till UNTSO. I den EU-ledda Althea-insatsen i Bosnien ingår åtta soldater från Finland. Enligt utredning finns det inte längre något egentligt behov av militär hjälp i Althea. Althea har hållits i gång av politiska skäl: det är den enda insats där EU stöder sig på Natos resurser i fråga om planeringen och kommandostrukturen (de s.k. Berlin plus-arrangemangen).

EU:s stridsgrupper, deltagandet i NRF och den internationella övningsverksamheten

Finland deltar med 60 soldater i den nordiska stridsgruppen som har beredskap från januari till slutet av juni 2015. Enligt uppgift till utskottet verkar det inte heller nu sannolikt att EU:s stridsgrupper kommer att användas. Mot den bakgrunden är det bra att den nationella beredskapen nu byggdes upp genom en modell som gav avsevärda kostnadsinbesparingar. Utskottet

har redan tidigare varit kritiskt inställd till att försvarsmakten skulle planera att ta över ledningsansvaret för unionens stridsgrupp (se närmare FsUU 11/2014 rd — SRR 7/2014 rd). Utskottet konstaterar att det är nu viktigt att utreda problemen i anslutning till stridsgruppernas användbarhet. Finland måste aktivt delta i detta utredningsarbete.

I fråga om Natos snabbinsatsstyrkor (NRF) har Finland erbjudit olika förmågor till den kompletterande styrkepoolen: år 2015 ett kustjägarkompani, år 2016 en helikopteravdelning och år 2017 ett fartyg från marinen och en specialavdelning för skyddstjänst från armén.

Vid toppmötet i Wales i september 2014 beslutade Nato inrätta en särskild snabbinsatsstyrka med mycket hög beredskap. Enligt utredning till utskottet kommer den nya styrkan att medföra förändringar i den nuvarande strukturen för NRF och därigenom också påverka partnerskapsländernas ställning. Utskottet förutsätter att riksdagen hålls fullt informerad om partnerskapsländernas fortsatta deltagande i NRF:s verksamhet och överhuvudtaget i övningar som leds av Nato.

Enligt inkommen utredning är Finlands internationella övningsverksamhet brett, mångsidigt och etablerat. De totala kostnaderna för övningarna 2015 är cirka 5 miljoner euro. Beloppet måste anses rimligt med tanke på det mervärde övningarna ger. År 2015 ska Finland enligt planerna delta i 63 övningar, varav 13 ordnas av Nato. En del av övningarna hålls i Finland.

I år kommer övningarna att fokusera särskilt på utveckling av luft- och sjöförsvaret, på arméns specialstyrkor och på helikopterverksamhet samt cyber- och ledningssystem. Cybersäkerheten är avgörande för samhällets kriställighet och utskottet välkomnar att denna sektor utsetts till ett särskilt insatsområde.

Finansieringen av militär krishantering

De ekonomiska resurserna för såväl civil som militär krishantering har visat en nedåtgående trend. De budgeterade anslagen för militär krishantering har halverats mellan 2014 och 2016, dvs. från 116 miljoner euro till 59 miljoner euro. För den militära krishantering betyder det att det finns budgeterade medel endast för insatser som redan pågår eller för vilka beslut om deltagande redan har fattats. Det finns ingen som helst beredskap för deltagande i eventuella nya insatser och inte heller för fortsatt deltagande efter att mandatet för Finlands deltagande i någon insats löpt ut. I dessa fall måste alltså anslag för deltagande ordnas genom en tilläggsbudget. Utskottet ser det som viktigt att uppenbara och sannolika behov i fråga om krishantering tas upp i den ordinarie budgeten.

Ställningstagande

Försvarsutskottet anför

att utrikesutskottet bör beakta det ovan sagda.

FsUU 14/2014 rd — USP 40/2005 rd

Helsingfors den 27 januari 2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jussi Niinistö /saf
vordf. Seppo Kääriäinen /cent
medl. Thomas Blomqvist /sv
Pekka Haavisto /gröna
Timo Heinonen /saml
Mika Kari /sd
Esko Kurvinen /saml

Eero Reijonen /cent
Mikko Savola /cent
Ismo Soukola /saf
Pauliina Viitamies /sd
Tuula Väättäinen /sd
Jyrki Yrttiaho /vg.

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.